

Op zoek naar verborgen initiatieven

Een lange lijst met burgerinitiatieven kent de gemeente Zoetermeer. Maar ondernemen Zoetermeesters ook initiatieven buiten het zicht van de gemeente? Omdat ze de gemeente niet nodig hebben, niet wisten dat ze bij de gemeente terecht konden/moesten of niet verder kwamen. We gingen dat uitzoeken: journalist René Lamers trok een volle dag – van 12 uur 's middags tot de volgende dag 12 uur - door Zoetermeer, op zoek naar verborgen initiatieven. Niet voor een representatief beeld van initiatieven maar wat je in één dag tegenkomt.

De streep voor de start ligt bij het meest voorkomende burgerinitiatief in Zoetermeer: adoptiegroen. Zoetermeesters zoeken in deze *new town* rust en groen, en doen daar massaal zelf een schepje bovenop. Overal zien we strookjes en plantsoentjes met een bordje erin, waar inspiratieloos gemeentegroen plaats heeft gemaakt voor goed verzorgde perkjes met mooie planten en bloemen.

Vincent en **Christine Snels** waren met hun burens aan de Ambachtsherenlaan een van de eerste 'groenadoptieouders'. Dertien jaar geleden interviewde ik ze erover. Toen al waren ze erg betrokken bij de wijk. Ik bel aan. "Dát is toevallig", reageert Christine als ze over mijn zoektocht hoort. "De

Tevreden.

Maar ook trots?

Op een verjaardag melden dat je uit Zoetermeer komt, doe je niet snel. Zoetermeer kampt met een imago probleem. Wellicht juist daarom ontpoppen bewoners zich als onvermoeibare ambassadeurs voor de stad. Zij zijn namelijk tevreden met hun stad, zo blijkt uit de steevast hoge notering in de lijst in de Sociale Atlas van steden waarover de inwoners het meest tevreden. De goede voorzieningen, de aantrekkelijke en betaalbare woningvoorraad, de bereikbaarheid, de vrije fietspaden, de rust, het groen en de attracties zijn unieke selling points. Maar echt trots? De stad mist iets waarover Zoetermeesters trots kunnen zijn. Een gebouw, een kunstwerk, een brug, een instituut. Daardoor is de emotionele verbondenheid met Zoetermeer fragiel en paradoxaal.

bewoners van de Ambachtsherenlaan zitten nét voor een laatste gesprek voor de overdracht van een beloofd stukje grond. Ter compensatie van de overlast door bouwen en slopen: herrie, stukken oud behang, een stapel asbest om de hoek, maar ook toegenomen criminaliteit. We werkten altijd constructief mee aan beheerplannen, hielpen bij informatiebijeenkomsten en houden altijd onze ogen en oren open. Wethouders komen en gaan, maar de overdracht van afspraken met bewoners van de ene op de andere wethouder was slecht. Daarom moet een groepje bewoners na elf jaar weer gaan praten met twee wethouders. Wij hebben documenten, foto's en dergelijke bewaard in dossiers. De gemeente heeft niet alles genotuleerd, daarom heeft Vincent alles bijgehouden.” Over het algemeen ervaren Christine en Vincent een afstandelijke gemeente. “De wijkmanager, de wijkpolitie. Terwijl je juist in herstructurering je de beste ambtenaren nodig hebt, die investeren in een goede band met de bewoners en goed communiceren. We missen waardering voor onze inzet, terwijl wij ook niet om die overlast en veranderingen hebben gevraagd. We zijn er veel tijd mee kwijt en worden er niet voor betaald. Je mag dan op zijn minst een proactieve houding van de gemeente verwachten. Vincent is er nu niet maar heeft een mooi voorbeeld. Kom terug als hij er weer is. En ga naar Rai, die met MeVe aan het Dijkwater zit; Met elkaar, voor elkaar. Die heeft een groot netwerk.”

Eerst even langs Bus63, een openbaar huis aan de Busken Huethove waar buurtbewoners terecht kunnen voor een gesprek, een maaltijd, cursussen of wat dan ook waarbij stagiairs van het ID College samen met andere bewoners kunnen helpen. Net vertrekt een groep kinderen voor het zakgeldproject: een centje verdienen met het op orde brengen van de buurttuinen. Hier komen vast actieve bewoners die initiatieven ontplooiën.

“We nodigen mensen uit tot buurtplatforms: zij helpen dan buurtgenoten in de buurt. Stichting Mooi houdt contact met ze”, vertelt Maria Beunder van Mooi. “Het oudste buurtplatform is ‘BMP’: Bordewijkhove, Marsmanhove en Panamapad. De nieuwste is Coornherthove.” “En ga ook naar het Trefpunt in Meerzicht. Daar komen ook veel actieve bewoners”, vult collega Anton Niesse aan. Telefonisch maak ik afspraken met deze buurtplatforms.

Dan is het nu tijd voor ‘Rai’. Voor het gebouw van de voormalige sportschool naast de flat van het Dijkwater staat net Raimond Pouw, met een half verdoofde mond van de tandarts. Binnen is het een

ware winkel: rekken met kleding, stellages met huisraad of speelgoed. “Het is begonnen na het overlijden van mijn moeder.” Haar portret achter de balie toont een nog jonge vrouw. “Ik bood haar kleding op Facebook aan. Daarop kwamen veel reacties. Ik ontdekte dat er veel behoefte is in Zoetermeer, wat ik niet had verwacht. Ik ging kleding inzamelen en verdelen vanuit mijn woning voor mensen die net buiten de voedselbank vallen. Ik kreeg hulp van anderen. Mijn huis stond vol, daarom ging ik dit gebouw huren. Inmiddels hebben we ook Goods for food: je haalt spullen in ruil voor voedsel, dat anderen kunnen ophalen. En de Dierenvoedselbank: het UWV zegt dat je maar je geliefde huisdier weg moet doen als je niet rond kunt komen.”

Raimonds netwerk telt 6.000 mensen. Hij krijgt een bescheiden salaris uit de stichting. Uit zijn netwerk ontstaan deelinitiatieven. “Praat bijvoorbeeld eens met Lisette Oostindië. Zij heeft de

Voedselgroep 2.0.” Lisette wil graag vertellen. “Morgenochtend dan, want ik ben nu jarig, heb visite en ga vanavond naar de Kuip.”

Aukje Kort van buurtplatform

Coornherthove i.o. heeft vandaag tijd voor me. “Ik wilde bij het buurtplatform, omdat ik mijn netwerk wil vergroten. Anders raak je zo op jezelf als je ouder wordt. Ik maakte een aantal donderdagmiddagen in Bus63 gratis soep voor buurtbewoners. Om gezondheidsredenen wil ik die druk van elke

week koken niet meer. Nu help ik soms, zoals tijdens de Opschoondag. En mijn man helpt weer de stagiairs van Bus63. Zo’n initiatief van Mooi! is een stimulans om mee te doen.”

Nog even terug naar Bus63, honderd meter lopen vanaf Aukje. Daar zitten elke woensdag gastheren en –dames van

‘Halte 2717’, een initiatief van de gezamenlijke kerken. Vanavond is er een buurtmaaltijd à drie euro. Een andere keer een bijbelcursus of een geloofsgesprek. “Er komen hier meer mensen die initiatieven beginnen. Karin Erkelens begon naar aanleiding van een ruzie tussen bewoners bewonersdebatten,

à la 'Over de streep'", vertelt Iris Baars. "En Jeroen Barendse deed hier voor mensen de papierwinkel, maar doordat hij moeilijk loopt, doet dat nu vanuit huis", vult Binie Geut aan.

Stad van gemiddelden

Zoetermeer kent geen pieken of dalen. De armoede is relatief gering, maar er zijn ook weinig superrijken. Er zijn weinig ernstige problemen. Tegelijk mist (mede door het ontbreken van historie, cultuur, exclusieve winkels en uitgaansleven) een hoogopgeleide, creatieve elite. Hieruit komen doorgaans de mensen die zich in hun vrije tijd inzetten voor een betere stad, over ideeën beschikken en de kwaliteiten hebben om mensen te organiseren en ideeën te realiseren.

Jeroen kan mij na de maaltijd al ontvangen. Tot de maaltijd ga ik in de Dorpsstraat op zoek naar burgerinitiatieven. Op een bankje in de zon wacht **Karin Engels** tot haar cursus Hebreeuws van de Oude Kerk begint. "Ik heb al een tijdje het idee voor wonen met verschillende leeftijden en leefstijlen bij elkaar. Zij kunnen elkaar dan versterken en redden zichzelf zo meer, samen met hun burens. Ja, waarom kom ik niet tot realisatie? Sowieso verhuis ik misschien naar een bosrijke omgeving, voor mijn gezondheid. Maar ook weet ik niet waar te beginnen. Bij de kerk? De gemeente wellicht?"

Halverwege de Dorpsstraat zitten ook twee dames op een bankje. "Ik heb nooit een burgerinitiatief opgezet", zegt Nathalie Terborg. "Te druk. Zoetermeer is geen stad van burgerinitiatieven: er zijn veel werkenden die druk zijn met hun eigen dingen. Er is denk ik ook geen noodzaak: er zijn geen echte problemen. Het maakt ook niet veel uit of er burgerinitiatieven zijn of niet, want er is toch al weinig in Zoetermeer." "Ik heb wel een burgerinitiatief, voor ombouw van een leeg kantoor naar woningen, maar dat wordt afgehouden", vertelt Sandra, die daarom liever geen achternaam geeft en niet op de foto wil. "Later kwam Vidomes met het idee, toen kon het wel. Het is een soort arrogantie: met geld word je serieus genomen maar als burger niet. Als je wilt dat burgers zelf iets doen, moet je het wel stimuleren."

Vincent Snels is thuis aan de Ambachtsherenlaan. Naast zijn volle baan geeft hij bij Piëzo als vrijwilliger maatschappijleer en begeleidt vluchtelingen naar zwembaden. Ooit won hij een prijsvraag van het Business Magazine Zoetermeer voor het leukste idee voor de stad. "Ik had een labyrint bij de Dobbepas bedacht, gemarkeerd met straatstenen. Wethouder Paalvast reageerde positief: hij zou het doorsturen naar de betrokken ambtenaar. Ook die reageerde positief, zou

erop terugkomen, maar ik hoorde niets meer, ook niet na herhaaldelijk ernaar te vragen. Er zou een bijeenkomst komen waar ik het idee kon indienen, maar ik denk het liefst mee en heb ook nooit meer iets over die bijeenkomst gehoord. De gemeente zou een soort frontoffice moeten hebben. Als gemeente moet je juist achter burgerinitiatieven aan lopen, want wanneer je als bewoner niets bij de gemeente bereikt, stap je er ook niet meer op af. Mensen knappen dan af.”

Na het avondeten wacht **Jeroen Barendse** aan de Heijermanshove al op me, met zijn laptop vol dossiers open. Hij strompelt wat. “In 2008 is bij een meniscusoperatie een zenuw geraakt. Eind dit jaar kom ik in een rolstoel.’ En hoewel de zon onder is, draagt Jeroen een zonnebril. “In 2001 sloeg een deurtje van een slecht beveiligde oven in de bakkerij van de Konmar open en kwam er een steekvlam van 300 graden in mijn ogen. Licht doet nu pijn aan mijn ogen.”

Uit beide ongevallen volgde een juridische nasleep. Inmiddels is hij expert in formulieren, administratie en formele gesprekken. Met een scherp gevoel voor recht helpt hij nu anderen. Van eten koken voor burens tot de uitzetting voorkomen van een vluchtelingendochter. “Ik ga een stap verder dan de formulierenbrigade door mee te gaan naar een gesprek.” Hierdoor ervaart Jeroen van dichtbij hoe overheden mensen soms van het kastje naar de muur verwijzen. “Luister naar mensen die initiatieven hebben, niet alleen naar organisaties. Ga helpen in plaats van brieven sturen. Neem een actieve houding in. In plaats van een afstandelijke houding, kun je ook zeggen: ‘Fijn dat u het voor ons hebt opgelost, dank u wel’.”

Jeroen probeerde gemeenteraadslid te worden. Meerdere partijen wezen hem af. “Ze zeiden: ‘Je bent laagopgeleid en je hebt een te grote bek.’ Dan krijg je alleen mensen in de raad die niet weten hoe het is als je beperkt bent, lichamelijk of financieel.’ Jeroen geeft niet op. “Deze zomer plaatsen we een badje voor onze tuin. Dan kunnen buurtkinderen voor een kleine vergoeding hier ‘vakantie’ hebben.”

Ik neem afscheid, tijd voor nachtrust.

De gemeente bepaalt

Vijftig jaar lang moest de gemeente grote bouwprojecten realiseren. Zij tekende complete wijken in en moest meters maken. In een nog te bouwen wijk waren communicatie en burgerparticipatie niet nodig. Voor zo'n gemeente betekent het een omslag om niet in harde stenen te denken maar in zachte stenen, in samenlevingsopbouw. De bewoner heeft een andere rol ten opzichte van de gemeente, heeft nieuwe verwachtingen. Dat vraagt een andere manier van denken en communiceren. Ook voor bewoners zelf: zij moeten durven initiatief te nemen, dat niet alleen de gemeente de stad inricht. De gemeente heeft de bewoners nodig: wanneer er geen geld in overvloed is, zullen bewoners bereid gevonden moeten worden die zaken te regelen die vroeger de gemeente zou doen.

Vroeg op, want om 9.00 uur ontvangt **Miranda de Bie** mij in het Trefpunt aan het Haagsebos. “Hier heb ik elke derde dinsdagavond van de maand een autistencafé.” Nu is het er leeg. Miranda heeft zelf twee autistische kinderen, van 17 en 14 jaar, voor wie niets is in Zoetermeer. Juist in de pubertijd, wanneer sociale contacten belangrijk worden, is dat een gemis. “Ik vroeg Chantal van de Putte van Middin of ik hier ruimte kon gebruiken. Zij was meteen enthousiast en ik mocht dat kosteloos doen. We doen spellen, kijken samen tv, praten.” Miranda wil graag meer financiële armslag. “Voor een uitje naar Blijdorp, samen barbecueën. ‘Iedereen kan toch ook zelf een tientje bijleggen’, hoor je dan. Voor veel mensen is dat best veel. Het Oranjefonds helpt niet omdat ik geen stichting ben; dat kost ook geld. En voor een gemeentelijk potje moet je jaaroverzichten hebben.”

Miranda heeft een voetbalteam met autisten opgezet bij FC Zoetermeer. Ze missen nog een paar spelers voor een elftal voor de competitie. “Ik heb de gemeente gevraagd dat wanneer mensen zich voor de Wmo melden voor een autistisch kind of ze mijn initiatief willen doorgeven, maar er is nog niemand doorverwezen.”

Zoetermeer stad van werkers

Zoetermeer is allang geen slaapstad meer: ook lokaal zijn er voldoende banen. Het is echter een stad van doeners: veel tweeverdieners die weinig tijd hebben voor inzet voor de maatschappij. Het is ook een gezinsstad: het dagelijks leven neemt de meeste tijd in beslag. Er zijn weinig mensen zonder partner en kinderen, die sociaal leven in maatschappelijke activiteiten ten gunste van de samenleving steken. En Zoetermeer is nog steeds een forensenstad: het werkleven ligt vaak in een andere stad, en daarvoor ook de betrokkenheid.

Publiek vs. politiek

Voor basisbehoeften (slapen, eten, boodschappen, school, zorg) kun je in Zoetermeer goed terecht. Door een beperkt aanbod moet je voor cultuur, uitgaan en speciale winkels naar andere steden. Dit zijn juist zaken waarbij esthetiek en emotionele verbondenheid spelen. Is dat de reden – samen met een druk gezinsleven – dat Zoetermeeders weinig betrokken zijn bij lokale politiek? Commissie- en raadsvergaderingen worden gering bezocht. Behalve bij plannen van de gemeente waartegen Zoetermeeders te hoop lopen: Chinees Themapark, Diftar, outletcenter. Dan zie je ook een lokale factor terug in gemeenteraadsverkiezingen (SP, D66, LHN); anders volgen ze de landelijke stemming.

Tegelijk zijn veel raadsleden (rijks-, provinciaal) ambtenaar in Den Haag. Zij moeten het in Zoetermeer hebben van privénetwerken.

In vijf minuten loop ik naar **Lisette Oostindië** in het Hoevenbos. De deur staat open. “Ik ben ‘Voedselgroep 2.0’ begonnen. Voor zo’n 300 mensen haal ik boodschappen van supermarkten op en verzamel ik overgebleven gekookte maaltijden. Ook vraag ik aan mensen om hun kortingsbonnen, waarmee ik weer spullen kan kopen. Eens in de maand staat mijn huis vol met pakketten. Ik vraag ze niet om loonstrookjes, ik werk op vertrouwen. Er zijn ook mensen die krap zitten, doordat ze werkloos zijn geraakt en hun huis nog niet hebben kunnen verkopen. En wie het niet nodig heeft, zal zich teveel schamen om ergens een pakket op te halen.” Voor haar initiatief heeft ze de gemeente niet nodig. “Een ambtenaar weet dat ik dit doe, maar ik houd het graag laagdrempelig. Hoogstens een zaaltje voor bijvoorbeeld een sinterklaasfeest. Ik heb dat laatst met zeven ouders hier gedaan, maar wat als het er dadelijk 25 zijn?”

Nog even wat tijd over tot mijn laatste zoektocht. Nogmaals een berichtje gestuurd naar Willem Zandvliet. Hij heeft het initiatief voor een indoor skateboardhal. Hij blijft helaas onbereikbaar. Op de Bordewijkhove woont Paula Bakker van buurtplatform BPM. “Ze is er nu niet. Ze is fruitboompjes kopen bij de Gamma.” Maar echtgenoot **Nol Bakker** weet er inmiddels ook veel vanaf. “Ik ga vaak naar een man verderop die ernstig ziek is. Bij ons buurtfeest, dat steeds groter wordt en waaraan mensen van allerlei culturen meedoen, help ik opbouwen. Het buurtplatform telt zeven mensen, maar allerlei mensen helpen mee. Er is veel veranderd: toen mensen vanuit Palenstein hier kwamen, ging het niet goed. Nu is het rustiger. De rotte appels zijn soms zelfs uit huis gezet en doordat je

gezamenlijke feesten hebt, groet je elkaar en ken je de ander beter. We willen nu elke maand een feest.” Carla is nog niet terug. De 24 uur zit erop.

Eén dag ging ik op zoek naar burgerinitiatieven in Zoetermeer, buiten de gebaande paden. Die zijn er erg veel. Niet altijd via de gemeente. Omdat het niet hoeft, niet kan of omdat men niet wil wachten. De bereidheid zich in te zetten voor de samenleving is groot. Echter ook broos: door scepsis over steun vanuit de overheid.

Sociaal contract

De stad is gebouwd, maar de Zoetermeerse samenleving moet nog groeien, een identiteit vormen. Ze mist veel elementen die daaraan bijdragen: gemeenteposten, kennisinstituten, musea, topsport, karakteristieke plekken/gebouwen. Op een groepje oud-Zoetermeesters na is iedereen nieuwkomer. Weinig opa's en oma's delen een gezamenlijke jeugd in Zoetermeer. Het sociale contract kent geen historische wortels, het maatschappelijk krediet is nog klein. Wederkerigheid moet nog groeien. Ga je dan ook sociaal investeren in een samenleving die jouw wortels nog niet draagt? Dat vraagt moed.